

forem) fructibus perceptis ex melioramentis. fol. 275. n. 190. & seqq.

Expensas necessarias tam bonæ quam malæ fidei possessor deducit. f. 276. nu. 294. item expensas utiles quæ separari non possunt, una cum sua utilitate bonæ fidei possessor deducit, si dominus ita dives sit, ut solvere possit absque rei suæ venditione, secus, manebit dominus possessori obligatus, postea, cum primùm ex fructibus poterit, solvere. Imò in tribus casibus potest possessor rem retinere, vel dominum cogere ad vendendum, si expensas aliter solvere non possit. nempe 1. Si Dominus rem evictam venalem habeat. 2. Si ejusmodi expensas ipse facturus fuisset. 3. Si Possessor bonæ fidei adhuc incertus an res esset aliena, antequam edificaret, denuntiaverit ei, qui se dominum dicebat, iste verò dissimulaverit. f. 276. n. 295.

Mala fidei Possessor in foro externo non permittitur deducere expensas utiles aut voluptuarias, possit tamen ante sententiam in conscientia deducere. f. 276. n. 296. & seqq.

Bonæ fidei Possessor potest deducere expensas voluptuarias saltem tunc, quando dominus ipse facturus fuisset, aut propterea sit venditurus majori pretio. f. 277. n. 301. & seqq.

In deductionem expensarum computandum est, quidquid fructuum nomine possessor percepit, etiam ante litem contestationem. f. eod. n. 303.

Possessor bonæ fidei si incipiat dubitare de dominio rei, factâ diligentia inquisitione sine effectu, non tenetur restituere durante dubio. f. 277. n. 304. & seqq. Imò nec tenetur, etiam si in inquirendo commiserit negligentiam irreparabilem. 306. Potest etiam cum tali dubio rem vendere, dummodo moneat emptorem de periculo evictionis, & ob tale periculum vilius vendat. 307.

Siquis dubia fide possidet, sed auctor, à quo rem habet, erat bonæ fidei, gaudet bonâ fide auctoris, f. 278. nu. 308. Si verò auctor etiam fuit dubiæ fidei, & dubium est circa determinatam personam, debet pro ratione dubij restituere illi personæ: si circa incertam personam, debet eo modo restituere, quo debent alia bona incerta restitui. nu. 309. de quibus vide, *Inventio*.

Possessionis Remedia videnda sunt sub V. *Inventio*, & *Spolians*.

Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit. f. 433. n. 182. vide plura: *Præscribens bona fides*.

Possessio Bonorum, vide, *Bonorum Possessio*.

Tomo 5.

Possessorium Judicium aliud est Ordinarium, aliud Summarium, quod & Momentaneum vocatur, & ab eo non admittitur appellatio. f. 564. n. 392.

Posthumus.

Tomo 2.

Posthumus non solum esse ille, qui post mortem testatoris natus est, sed etiam ille, qui post factum testamentum vivo testatore, vel per adoptionem fit filius, f. 98. n. 435.

Posthumus alius dicitur *Suus*, alius *Alienus*, alius *Quasi Posthumus*. Suus est, qui in proximo gradu & in potestate defuncti fuisset. Alienus, qui non fuisset, ut natus ex filio emancipato, vel nepos ex fratre. eod. Quasi Posthumus, qui natus ante factum testamentum fit *suus* post testamentum. f. eod. n. 436.

Posthumus quomodo rumpat testamentum, vide, *Testamentum ruptum*.

Posthumus quomodo instituendus hæres, vide, *Institutio posthumi*.

Præceptum.

Tomo 1.

Præceptum seu Mandatum differt à Lege, quòd feratur ad personas singulares. f. 2. n. 2.

Præceptum aliud est Negativum, aliud Affirmativum. Negativum, quod eo modo quo obligat, pro omni tempore obligat, & potest illi satisfieri sine omni actu, solâ omissione, quia est prohibitivum, & peccatum oppositum est Commissionis. Affirmativum certum actum præcipit, & peccatum est Omissionis. f. 91. n. 128.

Prælati.

Tomo 1.

Prælati in Religione non potest delictum Subditi ad se tanquam Patrem declarari, per se loquendo, alijs manifestare, nisi cum cautelis & limitationibus quæ ad longum referuntur. f. 174. n. 550.

Præscriptio.

Tomo 1.

Est Adjectio seu Acquisitio Domini per Continuationem possessionis, tempore & modo Legibus definito. f. 428. n. 157.

Præscriptio suam vim habet non solum in foro externo, sed etiam interno. f. 429. n. 164.

Præscriptionis introducendæ finis non erat unice, Punire negligentiam dominorum, sed præscindere lites, & reddere Dominia Certa; unde procedit etiam contra dominum inculpabiliter ignorantem. f. eod. n. 165.

Præscriptione acquiritur dominium non solum utile, sed etiam directum. f. 429. n. 168.

Qui post absolutam præscriptionem ex Juris ignorantia restituit rem præscriptam; non amittit dominium, sed potest rem vindicare, imò habet etiam ex *æquo & bono* conditionem indebiti. f. 431. n. 175.

Ad præ-

Præscriptioni longissimi temporis ubi sufficit titulus præsumptus, non obstat ignorantia Juris, etiam postea innotesceret. fol. 437. n. 203.

Juris dubij ignorantia, seu error circa illud, non impedit præscriptionem quæ titulum requirit. fol. 438. n. 206.

Mala fides auctoris theologica, obest successori saltem immediato universali; de jure communi, adeo ut nec incipiendo à propria possessione possit præscriptionem complere, prout tamen potest Jure Bavarico. fol. 438. n. 208. Probabiliter tamen non nocet mediato successoris. n. 209. & seqq. Neque etiam, si in immediato succedere superveniat novus titulus. fol. 439. n. 213.

Mala fides auctoris obest etiam præscriptioni longissimi temporis. fol. 439. n. 214.

Mala fides auctoris nocet quoad res immobiles etiam successoris proximo singulari, si rem alienavit auctor ignorante domino, loquendo de præscriptione ordinaria, non item longissimi temporis. fol. eod. n. 215.

Bona fides auctoris prædest successoris tam universali quam singulari, ita ut possit computare tempus possessionis auctoris. fol. 440. n. 218.

Quæ dicta sunt de mala fide auctoris ut nociva successoris, procedunt etiam in communitate respectu posterorum, aut successorum. fol. 440. nu. 219.

Administratores mala fides, non nocent illi, cujus bono administrantur. fol. eod. n. 220.

Præscriptionis Tituli.

Titulus in materia Præscriptionis, est Causa ex suo genere habilis ad transferendum Dominium. fol. 441. n. 221.

Titulus hujusmodi est triplex. Coloratus, v.g. venditio facta à non domino: Existimatus: nempe opinio probabilis, quòd titulus, v.g. venditio, vel donatio intervenerit: Præsumptus, ob temporis diuturnitatem. fol. eod. n. 222.

Ad præscriptionem tempore ordinario, allegandus titulus determinatus, & nullus præsumitur. fol. eod. n. 223. Non requiritur tamen (excepto emptionis titulo) coloratus, sed sufficit existimatus. fol. 442. n. 224.

Servitutes, saltem reales continuæ, hoc est, habentes actum continuum, ut aqueductus, suggrundij, præscribuntur tempore ordinario sine titulo, loco cujus est scientia & patientia domini. fol. 442. n. 225. In discontinuis Jure Bavarico titulus allegandus est, quod etiam dicendum videtur de Jure communi. 226. Ususfructus nunquam sine titulo præscribitur tempore ordinario. 228.

Ex titulo præsumpto absolvitur præscriptio 30. vel 40. annis, quæ dicitur possessio longissimi tem-

Ad præscribendum quatuor condiciones requiruntur. Bona fides. Justus Titulus. Res non vitiosa. Continuatio possessionis certo requisito tempore. f. 432. n. 178. De quibus singulis nunc seorsim.

Præscribens bona fides, & ignorantia rei alienæ.

Bona fides requisita ad præscribendum, est Conscientia bona circa Possessionem rei alienæ tanquam suæ ex ignorantia. Nec ad inchoandam præscriptionem sufficeret dubium negativum. fol. 432. n. 179. Neque etiam sufficeret error circa personam, si sciam esse alienam, ut præscribam contra verum dominum quem ignoro, vel puto non esse illum. n. 180.

Non obstat tamen bonæ fidei respectu unius juris præscribendi, si sciam jus alterius in eadem re, quominus præscribam jus bonâ fide possessum. fol. 433. n. 181. ubi exemplum.

Jure Civili requiruntur solum initio bonam fidem, derogatum est per Jus Canonicum, quo toto possessionis tempore bona fides requiritur, saltem ut excludatur mala fides, seu scientia rei alienæ. fol. eod. n. 182. ubi declarat Regula: *Possessor malæ fidei nullo tempore non præscribit*.

Datur Præscriptio minus propria, quæ quidem requirit, ut nihil fiat contra conscientiam, sed stat cum scientia juris alieni. Sic præscribitur actio conveniens ex lege pœnali: merces sisco commissæ ob non solum vestigal: libertas adversus Servitutes rusticæ: actio redhibitoria: & probabiliter libertas adversus usumfructum jam constitutum. fol. 433. n. 183. & seqq.

Ignorantia fundans falsam opinionem, rem esse nostram, alia est ignorantia Juris, alia Facti. Illa est, quando ignoro quid Jure statutum sit circa actum, quem volo celebrare, ut valeat. & hæc iterum duplex, alia est ignorantia juris indubitati, alia juris dubij. Ignorantia Facti est, quando nescio id quod in facto consistit, v.g. quòd hic sit pupillus. fol. 434. n. 187.

Leges Civiles admittentes præscriptionem cum mala fide, abrogatæ sunt pro toto Imperio, etiam quoad præscriptionem actionum personalium. fol. 435. n. 191. & seqq.

In certis quibusdam personis sufficit ad præscribendum tempore ordinario, bona fides ex ignorantia juris manifesti & indubitati, nempe in quibus jura tolerant hanc ignorantiam, ut sunt milites, minores, quandoque rustici, mulieres. fol. 436. n. 197. In alijs ignorantia Juris non juvat præscriptionem, quando non sufficit titulus præsumptus, sed allegari debet titulus coloratus. nu. 198.

poris, & vocatur præscriptio extraordinaria. fol. 442. n. 229. Requiritur tamen ut talis possessio non sit à Jure prohibita, & jus non resistat, nec sit aliunde præsumptio mala fidei. Si tamen contra resistantiam legis per tempus immemorabile quis possidet bonâ fide, nec de injusto titulo constet, fiet præscriptio. fol. 443. n. 230. & seqq. Si constaret de titulo vitioso, præsumeretur ex eo possedisse, quod de Jure Bavar. certum, de Jure communi probabilius. n. 232.

Ad præscribendum ordinario tempore ex titulo existimato emptionis, non sufficit rem mihi tradi ex opinione factæ venditionis. fol. eod. num. 233. Sufficit tamen, si ille qui mandatum habuit emendi, dixerit se meo nomine emisse. n. 234.

Qui emerit rem alienam à pupillo cum ignorantia juris, non præscribet ordinario tempore. fol. 444. n. 236.

Titulus *Pro Suo*, specialis tunc est, quando res aliena à nobis bonâ fide possidetur ex aliqua causa, quæ ad alios speciales titulos nominatos non pertinet. fol. 444. n. 238.

Titulus *Pro Solutio*, specialis est, quando mihi res aliena datur, quasi debita solvatur. fol. eod. n. 240.

Titulus *Pro Donato*, est etiam sufficiens ad præscribendum. n. 241. Ex hoc titulo potest filius usufructu rem alienam à patre sibi donatam, morte accedente. n. 242.

Titulus *Pro Hærede*, hoc loco convenit illi, qui verè est hæres, & rem alienam in hæreditate inventam tanquam hereditariam possidet. fol. 445. n. 243. Imò sufficeret, si quis justo errore pro hærede haberetur, non tamen sufficeret, si quis putaret, se hæredem esse illius, qui necdum defunctus est. n. eod. Etiam Hæredes *sui* possunt res alienas in hæreditate repertas usufructu. n. 244. Tunc autem potest titulus pro Hærede allegari, quando hæredi non constat, ex quo titulo, & an bonâ vel malâ fide possederit defunctus: tunc enim præsumitur possedisse bonâ fide donec contrarium probetur. fol. 446. n. 249. Probabile est, in illis etiam casibus huic titulo locum esse, quibus defunctus rem alienam non suo, sed alieno nomine possedit, quia in defuncto nullum vitium fuit. n. 251. & seqq.

Titulus *Pro Legato*, sufficit ad præscribendum rem alienam legatam. fol. 447. n. 243. Imò usufructu potest res legati nomine tradita, bonâ fide possessa, cito adhuc vivat, qui putatur legasse. num. 254. aliter se res habet in donatione mortis causæ. 255.

Præscribens Possessio, ejusque tempus varium.

Possessio naturalis sine civili non sufficit ad præscribendum, imò nec ad inchoandam præscriptionem. Civilis tamen sine naturali sufficit. fol. 448. n. 256. & seqq.

P.

Regula generalis est ad omnes præscriptiones, quod Possessio debeat fuisse per certum à Jure constitutum tempus Continuatâ, & nunquam interrupta intra illud tempus: quamvis post factam interruptionem possit iterum inchoari. fol. eod. num. 261.

Contra absentes plerumque plus temporis requiritur. Absentes autem hodie censentur, qui in diversis territoriis diversum Judicem habentibus, domicilia habent, cujusmodi plerumque erunt diversæ Civitates, habentes suos Governatores, aut Consules, immediatè supremo Principi subiectos. fol. 449. n. 263.

Præscriptio alia dicitur Longi temporis, nempe Decem annorum inter præsentés, 20. inter absentes. alia Longissimi temporis, nempe 30. vel 40. ann. alia Centenaria, alia Immemorialis: quamvis ex speciali privilegio dentur aliquæ præscriptiones intra 40. & 100. annos, & aliquæ infra decennium, trium, quatuor annorum. fol. eod. n. 264.

Pro trium & circumstantiarum diversitate diversum possessionis continuæ tempus requiritur, quod tamen non de momento in momentum, sed de die in diem computatur. fol. eod. n. 266.

Præscriptio Triennalis.

Res mobiles quantumvis pretiosæ privatorum cum titulo præscribuntur Triennio. fol. 450. num. 268. Quod etiam de rebus Ecclesiarum inferiorum, non tamen Romanæ, spectato Jure scripto, procedit. 270. Sine titulo, spatio 30. annorum. 272.

De triennali præscriptione Beneficiorum, existat Regula Cancellariæ 33. in qua requiruntur octo conditiones. 1. Bona fides. 2. Possessio. 3. Pacifica. 4. Triennium. 5. Ut sit Ecclesiasticum beneficium. 6. Titulus coloratus. 7. Non sit Simoniaca. 8. Non sit intrusus. fol. eod. n. 273. & seqq. ubi hæ conditiones declarantur. Hæc præscriptio Beneficij reddit securum in conscientia, ut verè titulum præscribat, & Jus prioris extinguat. n. 284. & seqq.

Præscriptio Quadriennalis, vel Quinquennalis.

Res Ficales, seu mobiles seu immobiles, vacantes & denuntiata, contra Fiscum Sæcularem præscribuntur spatio 4. annorum. fol. 453. n. 290. Contra Fiscum Ecclesiæ inferioris. 40. annis, Romanæ 100. annis. Res non denuntiata spatio 3. annorum. n. 292. Hæc autem intelligenda sunt de rebus singularibus emptis à Fisco, quod scilicet dominus aut creditor non possit emptorem convenire, sed fiscum: aliter se res habet in emptore hæreditatis. n. 293.

Quinquennalis præscriptio procedit contra actionem Fisco competentem ob non solutum vectigal. fol. 454. n. 294.

Præscriptio

Præscriptio Longi temporis.

Res immobiles privatorum cum titulo præscribuntur intra præsentés decem annis, inter absentes viginti, si res sint in diversis, si in eodem territorio. Jure Bavarico ex titulo emptionis inter præsentés quinquenaio, inter absentes decennio. fol. 454. n. 295.

Si dominus partim præsentis partim absens fuit, rotanni adijciuntur decem annis, quot absens fuit. n. 296.

Excipiuntur à prædictis Res Minorum, quæ non præscribuntur tam mobiles quam immobiles nisi spatio 30. annorum. fol. 454. n. 297. & seqq.

Præscriptio Longissimi temporis 30. 40. 100. annorum, & Immemorialis.

De rebus Minorum jam dictum est, non præscribi nisi spatio 30. annorum. In reliquis

Quando decennalis Præscriptio cessat, succedit præscriptio longissimi temporis 30. annorum. fol. 455. n. 299.

Immobilia contra inferiores Ecclesias cum titulo præscribuntur spatio 40. annorum. Contra Romanam, & quædam alias privilegiatas, spatio 100. annorum, sicut & res Civitatum in certis casibus. fol. 455. n. 299. & seqq. ubi referuntur unus casus exceptus. Ad hæ omnes probabiliter requiritur titulus. n. 304.

Cum Centenaria præscriptione malè confunditur Præscriptio immemorialis: de qua legenda quæ referuntur fol. 459. ubi etiam, quomodo sit probanda.

Feudum potest tempore immemorali præscribi, quando fuit alienatio invalida ex defectu consensus domini. fol. 305. num. 823.

Præscriptio Servitutum, Actionum, & Obligationum.

Servitutes tam continuæ quam non continuæ, præscribuntur inter præsentés decem annis, inter absentes, viginti, cum titulo quem quis habet à putativo domino, nec est necesse ut verus dominus sciverit. fol. 456. num. 305.

Servitutes continuæ etiam sine titulo præscribuntur decem annis. Servitutes discontinuæ sine titulo non præscribuntur nisi tempore immemorali. fol. 457. num. 311.

Usufructus & usus præscribuntur cum titulo existimato sicut aliæ res longo tempore, h. e. decennio, sine titulo spatio 30. annorum. fol. eod. num. 315.

Debita rerum mobilium æquè ac immobilium præscribuntur cum bona fide contra Creditores 30. annis. Excipitur actio hypothecaria. si enim hypothecaria possideatur ab ipso debitore vel hæreditibus ejus bonâ fide tanquam libera, requiruntur

40. anni: si verò possideatur à tertio, requiruntur solum decem anni inter præsentés. fol. 484. num. 317. & seqq.

Præscriptio Delictorum.

Omnis accusatio criminalis præscribitur spatio 20. annorum. Idem de Inquisitione dicendum. Nec contra hanc præscriptionem datur Minoribus restitutio in integrum, & tempus currit à die commissi criminis. fol. 459. n. 320. & seqq. & tomo 6. fol. 70. n. 51. & seqq.

Accusatio adulterij, stupri, incestus, lenocinij, & quorundam aliorum, tollitur quinquennio. fol. eod. n. 324. idem de crimine peculatus. n. 326. & plura tomo 6. fol. 72. n. 57. & seqq. ubi vide exceptiones.

Accusatio apostasiæ perpetuè durat. fol. eod. n. 315. sicut & particidij. n. 327. & to. 6. fol. 73. num. 63. & suppositi partus. to. 6. fol. 74. n. 67. Item læsæ Majest. & quædam alia. num. 69.

Ex omnibus delictis datur Exceptio perpetua. fol. 460. num. 327.

Plura de his vide, *Delictum*.

Præscriptionis Interruptio.

Præscriptio bonâ fide capta, non interruptitur superveniente dubio, quia melior est conditio possidentis. Est autem duplex species interruptionis. Naturalis & Civilis. Naturalis, quando post inchoatam aliquid ex substantialibus deficit, ut bona fides, titulus, possessio, capacitas. Civilis fit per Juris auctoritatem & fictionem, ut per sententiam. fol. 460. n. 328. & seqq.

Si titulus resolvatur, ut fit in pacto commissorio, & additione in diem, interruptitur præscriptio. fol. eod. n. 330.

Item interruptitur amissione possessionis civilis, quod etiam fit, si quis rem quam possidet, pignori dat domino rei. fol. eod. n. 331.

Civiliter interruptitur per sententiam, litis contestationem, & quandoque per citationem. fol. eod. n. 332. & quidem per litem contestationem interruptitur etiam respectu illius, cum quo litem capta est, non tamen respectu tertij, cum quo nulla actio est. fol. 461. num. 333.

Triennalis præscriptio non interruptitur litem contestatione, sed absolvitur etiam litem durante. fol. 461. n. 336.

Præscriptio longi temporis cum titulo non interruptitur citatione, sed litem contestatione. fol. eod. n. 337.

Actore desistente à lite absque dolo, nihilominus censetur interrupta præscriptio. 338.

Solâ citatione interruptuntur præscriptiones improprie. n. 339.

Jure Bavarico semper interruptitur præscriptio ad instantiam partis emanatam, & reo infirmatam, & multorum opinione hodie universim libelli obligatione. eod.

Actore

P.
Actore succumbente, censetur Præscriptio non interrupta fuisse. fol. 462. n. 340.

Actore sine dolo litem deserente, & instantiâ per lapsum triennij peremptâ, durat interruptionis effectus hoc sensu, ut actio ad 40. annos perpetuetur. fol. & nu. eod. Quod si res interim fuerit alienata, interruptio succellori singulari non nocet, quominus possit præscriptionem inchoare, & ordinario tempore absolvere. n. 341.

Si pacto aut transactione à lite recedatur, perinde est, ac si lis nunquam mota fuisset. fol. 462. num. 342.

Per Excommunicationem Bullæ Cœnz, non interruptitur præscriptio derinentium bonâ fide bona Ecclesiæ. fol. eod. n. 343.

Non conceditur restitutio in integrum Majorrenibus, qui ex invincibili ignorantia rem suam non repetierunt. fol. eod. n. 345.

Præscriptionis Dormitio.

Dormitio seu Interquiescentia Præscriptionis est, quando cursus sistitur, sed elapsa tempora cum posterioribus conjunguntur. Sic dormit Præscriptio contra Ecclesiam tempore Sedis vacantis, & Schismatis: contra alios tempore pestis, belli, item dum precario conceditur alteri res præscribenda. fol. 463. n. 349. & seqq.

Præscriptionis Materia Incapax seu Vitiosa.

Res que præscribi non possunt, dicuntur vitiosæ. aliqua idco præscribi nõ possunt, quia non sunt capaces conditionum requisitarum, ut: Res sacre, Religiosæ, Publicæ, & extra commercium positæ, homo liber. fol. 464. n. 354. & seq. Aliæ ob Legis resistentiam præscribi non permittuntur: & imprimis Decimæ, ut Laicis debeantur, nisi tempore immemoriali. 356. Immunitas tamen à Decimis præscribi potest cum titulo 40. annis: de annuis censibus & redditibus dicitur præscribi posse spatio 30. annorum. 358. quod tam de præteritis quam futuris intelligendum. n. 359.

Fundus dotalis non præscribitur ordinario tempore 10. annorum, nisi præscriptio incepisset, antequam esset dotalis. fol. 465. n. 361. idem de mobilibus. n. seq.

Neque præscribuntur res, quæ testamento prohibentur alienari. n. 363.

Nec bona adventitia filiorum in quibus pater habet usufructum & administrationem. n. 364.

Neque res pupillares, computando tempus pupillaritatis, ne quidem longissimo tempore. n. 365. Nec res Minorum tempore ordinario. 366.

Nec res furto aut vi ablatæ, quamdiu vitium non purgatur per reditum ad dominum, vel successorem. fol. 466. n. 367. quò revocantur etiam quæ contra legem *Repetundarum* dantur Judici, & deinde ad tertium bonæ fidei possessorem perve-

niunt. n. 368. Si non est res ablata furto formali sed æquivalenti, dubium est, & utrumque probabile. n. 360. ubi vide casum.

Pignus à debitoro Creditori ablatum, potest quidem à tertio præscribi quoad proprietatem, sed non quoad actionem hypothecariam, nam ut sic est futurivum. fol. 466. n. 371.

Partus ancillæ furtivæ bonâ fide possessæ, & apud possessorem conceptus, præscribitur. fol. eod. num. 373. Quoad factum nihil interest, fueritne conceptus apud furem, aut dominum pecudis, vel apud bonæ fidei possessorem, ac proinde vitium non attenditur. 375.

Non præscribuntur quæ conveniunt Principi quâ tali in recognitionem supremæ potestatis. fol. 467. n. 377.

Dioecesani non possunt præscribere contra Episcopum, ne visitentur, aut procuracionem solvere teneantur. eod. Nec fines Dioeceseon, aut Parochiarum, aut Provinciarum, si de illis constet. fol. 468. n. 378.

Præscriptionis Rescissio.

Vide, *Rescissoria actio.*

Præscriptio.

Tomo 5.

Præscriptio est anticipata de re dubia opinio, ex argumentis, indiis & conjecturis per rerum circumstantias plerumque eventibus sumpta. fol. 392. n. 622.

Possunt in eadem causa esse præsumptiones sibi contrariæ, quo calu potentior est à Judice præferenda. fol. 393. n. 627.

Præscriptio Hominis & Juris in eo differunt, quòd hæc sit Legibus approbata, contra quam non licet Judici arbitrari, vel ab ea abstinere: prior autem Judicis arbitrio committatur. fol. 394 num. 628.

Præscriptio Juris tantum seu simpliciter est: animi Legislatoris ad verisimile applicatio, onus probandi transferens in eum, contra quem est præscriptio, & si contrarium non probetur, pro veritate habetur. n. 630. ubi exempla.

Præscriptio Juris, & de Jure, est: Dispositio Legis aliquid præsumptis, & super præscripto tantum sibi comperto statutis. n. 631. Hujusmodi sunt illæ, super quibus Lex fundat probationem plenam. n. 632.

Illæ præscriptio (cæteris paribus) est altera fortior, quæ pugnat pro valore actus. fol. 395. n. 634. ubi vide limitationes.

Præscriptio fundata in illis quæ sunt de substantia actus, fortior est illâ, quæ fundatur in defectu voluntatis. n. 635. ubi exemplum.

Præscriptio pro parte benigniore, prævalet præsumptioni contrariæ. eod.

Præscriptio quòd quis voluerit operari secundum Jus commune, cum si voluisset, potuisset operari

operari secundum privilegium seu Jus speciale, prævalet huic posteriori. n. 636.

Præscriptio specialior prævalet præsumptioni magis generali. eod. ubi exemplum.

Præscriptio fundata in naturali impotentia, prævalet præsumptioni fundata in humanis conjecturis. f. 396. n. 637.

Præscriptio conducens ad majorem animæ & salutis securitatem, prævalet contrariæ. eod.

Quamvis Præscriptio Juris & de Jure, regulariter non admittat probationem in contrarium, Judicialis tamen confessio adversarij eam infirmat. f. 396. nu. 638. Imò probabilius etiam extrajudicialis deliberata, & alioquin idonea ad probandum. n. 640.

Contra præsumptionem Juris & de Jure admittitur probatio per indirectum. num. 641. ubi exempla.

Quando contra præsumptionem juris & de jure Leges admittunt probationem per Instrumentum authenticum, admitti etiam debet probatio per quinque Testes. f. 397. n. 642. Non sufficerent tamen duo testes, quantumvis Legales. n. 643.

Ne quidem ante latam sententiam admittitur probatio contra præsumptionem Juris & de Jure. n. 644. Neque etiam appellare potest, qui talem præsumptionem non potest per indirectum enervare. n. 646.

Si pars adversa cui favor præscriptio, probationibus nil opponeret, prodesse probationes. n. 647.

Qualitas quæ naturaliter inest homini, semper adesse præsumitur. f. 398. n. 648. & seqq. ubi per redicim exempla declaratur.

Qualis res est, & talis per naturam manere potest, præsumitur non mutata. f. 399. n. 657. & seqq. ubi per decem exempla declaratur.

In meliorem partem semper præsumendum est, quando actus est ex se indifferens: unde nunquam capiunt præscriptio delicti. f. 400. n. 662. & seqq. ubi tredecim exemplis illustratur.

Prævaricatio.

Tomo 6.

Prævaricator in Jure dicitur, qui, proditâ suâ causâ, partem adversam dolo malo adjuvat. Item qui publico judicio dolose & simulatè accusavit. f. 181. n. 533.

Punitur eâ poenâ, quâ punitus fuisset, qui per prævaricationem absolutus esset. eod.

Procurator ob prævaricationem parti suæ Læse satisfacere cogitur, & ad numellas positus, virgibus relegatur. eod.

Præventio.

Tomo 5.

Præventio est Jurisdictionis appropriatio sibi soli, in causâ quæ principaliter & in actu primo *Christ. Haun. Repert.*

pluribus competeat. Non potest autem actor inter hujusmodi Judices variare, nec potest curare citari reum ab utroque Judice. f. 71. n. 322.

Præventio inducit citatione. f. 72. n. 323. & to. 6. f. 24. n. 111. & seqq. per totum. §. 2.

Tomo 6.

De Jure communi Ordinarius possit prævenire Delegatum, antequam litteræ delegato essent præsentatæ, & causâ advocata. Sed in Criminalibus aliud observatur. f. 24. n. 105.

Judex inferior, si Jurisdictionem à Superiore accepit, illum prævenire non potest, quia habet jus advocandi causam. n. 106.

Habens jus limitatum ad cognoscendum solum incidenter de delicto, potest Ordinarium prævenire & ab eo præveniri. n. 107.

Judex competens non potest præveniri ab eo cuius Jurisdictione prorogata est, si potest per Inquisitionem procedere. n. 108.

Præventus per Inquisitionem, non prohibetur procedere per viam accusationis. n. 110.

Præventus non potest se amplius ingerere, ob consolidatam Jurisdictionem in præventore: & citatus non potest amplius mutare forum in præjudicium præventoris. f. 25. n. 116.

Præventio respectu unius correi, extenditur ad cæteros correos. n. 117.

Si reus apud Præventientem esset contumax, possit apud præventum accusari. f. 26. n. 118.

Hæres delinquentis debet causam prosequi apud Præventientem. n. 119.

Præventio non habet vim, si dolo aut fraude Rei est procurata. n. 122.

Si in delicto Mixti fori reus non esset sufficienter punitus à Judice præventiente, possit à prævento causa denno cognosci & reus puniti. n. 123. ubi exemplum. Quod si poenâ delicti esset arbitraria, quæcumque poenâ inflicta debet reus ceteri sufficienter punitus. f. 27. n. 125. nisi dolo aut latâ culpâ poenâ levior esset inflicta. eod.

Præcaria.

Tomo 3.

Germanicè, *Herengnuß* / live *Grey-Stift* / habet rationem Contractus de quinquennio in quinquennium renovando, in quo differt ab Emphyteusi, prout communiter concedi solet. f. 244. n. 580. & tomo 4. f. 248. n. 773.

Jure Bavarico constitutum est, ut Dominus directus possit singulis annis Præcariam à Colono, cum vicissitudinaria tamen solutione pretij pro hujusmodi jure expensu, revocare. eod.

Tomo 4.

Præcariæ sunt Jure Canonico introductæ, quando aliquid conceditur vel in perpetuum, vel ad vitam accipientis, aut ad tempus certum seu breve, seu

seu longum, ante quod non potest revocari, si fuit rationabiliter concessum, bene tamen si irrationabiliter. f. 148. n. 773. ubi vide varios modos constituendi Precariam.]

Precarium.

Tomo 4.

Precarium est conventio, qua quis roganti rem gratis utendam concedit, nullo utendi vel sine vel modo prescripto, hoc est, tamdiu, quamdiu concedens patitur. f. 246. n. 767.

Possit concedens etiam absque rationabili causa revocare, dummodo a principio dolus abfuisse. f. 247. n. 768.

Potest Precarium ad certum tempus concedi hoc sensu, ut finito v.g. mense finitum sit precarium, intra mensem tamen sit integrum revocare. Quod si elapsio mense pergat alter detinere, nec concedens repetit, censetur tacito consensu extendi: & si de novo rogat, prorogatur absque nova traditione. f. eod. n. 769.

In Precario transit Possessio, sed revocabilis, naturalis, sed civilis manet apud concedentem. f. eod. n. 770.

Possunt etiam Jura incorporalia possideri precario. eod.

Possidenti sola culpa lata praestanda est. f. eod. n. 771.

Precarium finitur per mortem rogantis, adeoque ad haeredes non transit: non finitur tamen morte concedentis, sed transit ad haeredes donec revocetur. f. 247. n. 772.

Concedenti competit Interdictum Restitutorium de Precariis. Item actio Praescriptis verbis. eod.

Pretium.

Quotuplex sit pretium, & quae illius licita variatio, vide, *Emprionis justum pretium.*

Prinipilus.

Tomo 1.

Est Centurio annonae inter milites distribuendae Praefectus, qui ratione fisci obligatur fisco, & non solum illius, sed etiam uxoris ejus bona in defectum bonorum mariti sunt fisco oppignorata, & fiscus mulieri praefertur. f. 388. n. 444.

Prioritatis seu Praelationis ordo inter Creditores.

Tomo 1.

Quando res aliqua in individuo determinata est obnoxia restitutioni, & dominium illius manet penes creditorem, omnibus creditoribus quantumvis privilegiiis preferendus est creditor. f. 145. n. 401. Quod si dominium est penes debitorem, creditor non gaudet privilegio praelationis aut tacita hypotheca praesens ex eo, quod illa res, v.g. equus venditus sed non traditus, debeatur. 402.

P.

Non habent debita ex delicto aliquod Jus prioritatis respectu debitorum ex contractu. 403.

Creditor ex contractu oneroso, praefertendus est creditori ex contractu lucrativo, seu gratuito. 404. Seclusis alijs privilegiiis.

Seclusis alijs privilegiiis, creditor cujus debitum est antiquius tempore, probabiliter est posteriori praefertendus, ita statuente Jure Canonico, quidquid sit de jure civili. 405. de quo infra. nu. 419. Si tamen posterior Creditor ante priorem petere suum debitum, & in iudicio obtineret sententiam, uti possit, acquireret privilegium praelationis. f. 146. n. 406.

Ex bonis certis, quorum dominus nescitur, nec sciri potest, tenetur debitor solvere creditoribus certis, appropriando sibi illa bona tanquam delicta. f. eod. 407. nisi Lex applicuisset causis pijs. 409.

Creditoribus incertis habentibus tantum Jus personale, praefertendi sunt Creditores certi. f. eod. n. 408.

Debitore defuncto, primo loco solvenda sunt expensae funerales, item pro conscribendo Testamento, faciendo Inventario & similibus. f. eod. n. 409.

Secundo loco veniunt Creditores hypothecarii, & prius solvendum hypothecario antiquiori, nisi posterior alio privilegio gaudeat, quod etiam de generali hypotheca dicendum. f. eod. n. 410. Excipit. 1. Creditorem, cum quo conventum est, ut ex ejus pecunia praedium hypothecatum comparatum est. 2. Qui mutuavit pecuniam ad rescindendam rem jam ante hypothecatam, quae alioquin periret. 3. Qui mutuavit pro mercium vectura, vel conductione adium in quibus merces afferuntur, quae jam ante oppignoratae erant. 4. Mulier in dote praefertur omnibus creditoribus prioribus, saltem qui solum tacitam habent hypothecam. An etiam habentibus expressam, vide, *Dos*. in prioribus vero casibus Hypothecarius praefertur prioribus etiam expressam hypothecam habentibus. f. 147. n. 411. Antiquiores quamvis tacitam solum hypothecam habentes, praefertuntur posterioribus etiam expressam habentibus, excepta dote, & pecunia pupilli, quae res hypothecata empti est. 412.

Qui pro debitore solvit antiquiori hypothecario, non propterea succedit in Jus prioritatis illius, nisi in duobus casibus, nempe. 1. Si creditori ipso solverit eo pacto, ut in ejus locum succederet. 2. Si pignus emerit a debitore eo pacto, ut pretium ad creditorem perveniret, & ipsa pervenit. f. 147. n. 414.

Si debitor solvit posteriori creditori, & non ex iudicis sententia, sed sponte, prior creditor habens hypothecam, potest a creditore posteriore solutum repetere. Secus si solum fuit privilegiatus personalis. f. 147. n. 415.

Tertio

P.

Tertio loco veniunt solvendi creditores non habentes quidem hypothecam, habentes tamen specialia privilegia sibi obligatam personam debitoris, quibus solvendum est ante Chyrogapharios. f. 148. n. 416.

Quarto loco veniunt Chyrogapharii, hoc est, carentes omni jure praelationis ex titulo oneroso. Quinto loco, ex titulo gratuito. Quibus solutis, quod reliquum est, pro haeredibus est quoad suam legitimam, vel Falcidiam detrahendam, ac denique pro Legatarijs. f. eod. n. 417.

Inter Creditores personales privilegiatos, qui tertio loco ut dictum est, veniunt, ex communi interpretum Juris Civilis, non habet locum Regula, *Qui prior est tempore, potior est jure*. f. eod. n. 419. Quod quidem de Jure Civili procedit, sed de Jure Canonico aliud dicendum videri, dictum est supra. n. 405.

Potest aliquis propria auctoritate imponere hypothecam tempore posteriorem, cum jure praelationis ad antiquiores hypothecas. f. 148. n. 421.

Inter Legatarios praesens qua tales, nulla est observanda prioritas, si testator nullam instituit, nisi praesumptio gravis esset de Intentione testatoris, v.g. quod Legata pia voluisset praesens alijs solvi. f. 149. n. 423.

Ordo prioritatis observandus Jure Bavarico, refertur. f. 149. n. 423.

Plura vide: *Hypotheca legales.*

Privilegium.

Tomo 1.

Privilegium est Lex privata, aliquid Speciale concedens. Semper ita accipiendum est, si fieri possit, ut aliquem Favorem jure communi non clare tributum tribuat. f. 29. n. 153. Semper habet durationem notabilem, & ad plures actus conceditur. 154.

Dividitur 1. In Reale, & Personale. Illud immediate inhæret rei, loco, conditioni, dignitati, officio separabili a privilegiato. Istud immediate inhæret individuo personae determinatae. f. 29. n. 156. ubi exempla.

Privilegium Reale subjectum aliud est Corporeum, aliud Incorporatum. f. 29. n. 29. ubi exempla.

Privilegium Reale a Personali non potest per universalem regulam ex unico capite discerni. Non ex verbis directis ad personam singularem, vel ad rem, aut dignitatem. f. 29. n. 158. Nec universim ex Materia. 159. Nec universim ex motivo ultimo impellente. eod. Itaque & verba, & res, & causa considerari debent, & ex simul sumptis iudicandum de intentione conferentis. Si adhuc dubium, tunc si sit pure favorabile, nulli grave, nec contra Jus commune, censendum est reale, secus personale. 160.

Dividitur 2. In mere Gratiosum & Remuneratorium. f. 30. n. 161. Privilegium Remuneratorium *Christi. Haum. Repert.*

potest etiam esse reale, & tale ceteri in dubio quando transmissio ad successores est bona privilegiato, neque talis transmissio excedit merita. 162.

Dividitur 3. In Purum & Conventionale: & hoc potest etiam esse personale. f. 30. n. 163.

Dividitur 4. In Perpetuum & Temporale. fol. 31. num. 165. & seq. Concessum cum restrictione: *Quamdiu volvero*: ex communi sententia est temporale, quamvis & oppositum probabile sit. 166. Concessum sub conditione, quae ex se potest esse perpetua, est etiam perpetuum. 167.

Dividitur 5. In Commune & Singulare. Communi non potest privatus renunciare sicut singulari, si illius solius interfit, & illius consensus requiritur. f. 31. n. 168.

Dividitur 6. In Privilegium pro foro Conscientiae, & pro foro Externo. f. 31. n. 169.

Dividitur 7. In scriptum & non scriptum. Ad scriptum requiritur (si non est insertum Juri communi) ut sit authenticum, vel Principis sigillo munitum, vel transumptum cum subscriptione Notarii, & personae in dignitate constitutae sigillo, vel desumptum ex originali, citata parte cujus interest. f. 32. n. 170.

Dividitur 8. In concessum ad instantiam partis, & concessum motu proprio. f. 32. n. 171. Ut sit motu proprio, debet in privilegio exprimi. 172. Est late explicandum, & omnem subreptionem excludit: & quidem probabiliter etiam tunc, quando in praecedente petitione taciturnitas Veritatis intervenisset. 173.

Privilegium ad instar, adaequatur commensuratur exemplari. f. 32. n. 174. Si nullum exemplar existat, species tamen privilegii nominaretur, ad huc valeret. 175.

Privilegium si confirmetur in forma communi, tantum significat approbationem, roborationem, & specialem protectionem, supposito quod existat. Quando vero confirmatur cum clausula: *ex certa scientia*: vel: ex plenitudine potestatis, vel, intendendo tenorem privilegii, habet vim illud de novo conferendi, si aliquando verè collatum fuit, etiam si postea fuerit amissum. Si revocatum Generali Concilio, revocationis mentio facienda esset. f. 33. nu. 177.

Privilegium scripturam non requirit regulariter. f. 33. n. 178. ubi referuntur casus excepti.

Privilegium potest acceptari cum effectu antecedente, v.g. per ipsam petitionem. quo casu actus factus ab ignaro privilegii jam concessi valeret, etiam si esset contra Jus commune. f. 33. n. 179.

Ad valorem privilegii non requiritur causa rationabilis. f. 33. n. 180. Nec etiam, ut privilegiatus sit subditus. f. 34. nu. 181. ubi exemplis declaratur.

Z 2

Privilegio

Privilegio tibi contra jus commune concessio à Principe inferiori, potes uti in alio territorio, ubi non est specialiter prohibitus actus. Si contra jus speciale tuae provinciae, potes etiam uti alibi, ubi peregrini eo uti permittuntur, nisi ibi requireretur licentia Principis illius loci. f. 34. à nu. 182. ubi exemplis illustratur.

Contra alium privilegiatum privilegio speciali, non potes uti tuo privilegio generali, nisi habeat annexam clausulam derogatoriam. f. 35. nu. 168. Quod si utrumque privilegium sit æquale, prævaleret illud quod est antiquius, vel à fortiore Legislatore concessum. Unde privilegiatus contra fortius privilegiatum non utitur privilegio, & nunquam potest uterque esse pariter privilegiatus. n. 187.

In Privilegio censentur concessa omnia necessaria ad usum illius. f. 35. n. 188.

Privilegium quod nec est contra jus commune, nec cedit in præjudicium tertij quoad jus illi quaesitum, est secundum proprietatem verborum amplissimè interpretandum, etiam contra privilegiantem, etiam si esset Romana Ecclesia. f. 31. n. 189. Secus si esset contra jus commune, vel derogans etiam Statuto aut Consuetudini speciali. f. 36. n. 200. Excipe 1. Concessum in favorem cause pia: 201. Excipe 2. Privilegium quod equiparatur inferto juri communi, ut sunt privilegia Religiosorum perpetua. 202. Excipe 3. Proprio motu, vel ex certa scientia concessum. 203. Cedens in præjudicium tertij, aut contra jus commune, tunc solum est latè interpretandum, quando alioquin esset inutile. 203.

Privilegium non potest ad casus aut personas nullo modo, nec virtualiter aut æquivalenter expressas extendi ob paritatem rationis. Virtualiter autem censentur expressi, vel ex vi vocis in significatione etiam latiore receptæ, & usitatæ, vel ex necessitate materiae, eo quod alioquin non esset utile aut accommodatum moribus hominum, vel ex Juris dispositione. f. 37. n. 205. (ubi exempla) & n. 206.

Ad privilegij cessationem non sufficit cessatio solius cause impulsivæ non finalis. f. 39. nu. 210. Deficiente causa finali ante plenam privilegij concessionem concessio est nulla, sicut & dispensatio. 211.

Causa finali cessante, ita ut actus privilegij esset illicitus aliunde, privilegium concessum suspenditur. f. 39. nu. 214. & 216.

Quando privilegium est de causa dividua & successiva, tunc quandoque, cessante causa finali pro aliquo tempore videtur privilegium cessare seu suspendi, quandoque non. f. 40. num. 217. & seq. ubi declaratur exemplis.

Privilegium quod primo statim actu expletur, non cessat, etiam post factam concessionem, ante ipsum uum, cesset causa finalis. f. 41. n. 222.

Privilegium non restrictum à concedente, non expirat morte concedentis, etiam si res adhuc sit integra. f. 41. n. 226.

Privilegium tunc censetur ritè comparatum, quando Gratia censetur *Falsa*, non item si est *facienda*. f. 42. n. 229. Quando Gratia dicatur facta aut faciendi, vide *Gratia*.

Privilegio communitati concessio, privatus renuntiare non potest, nisi in casibus jure expressis. f. 43. n. 241.

Renuntiatio debet carere metu injusto. f. 44. n. 242. Non repugnat mera interna renuntiatio, antecederet acceptata. 244. Privilegij absolute concessis & acceptatis, non potest sola interna voluntate renuntiare, sed debet manifestari & acceptari. 245.

Privilegium non amittitur per non usum ob occasionis defectum, vel ob pactum non utendi. f. 44. n. 247. Neque per non usum etiam diuturnum, si non sit ad usum restrictum. 248. Si cum gravamine alterius, potest à gravato præscribi. fol. 45. 249. nisi sit munition clausula: *ut utaris pro tuo libitu*. 250.

Privilegium negativum absolute concessum, neminem gravans, non amittitur actu contrario. f. 45. nu. 252. bene tamen gravans alios potest præscribi per actus contrarios à privilegiato factos. 253. Potest sufficere unus actus non retractatus. 255. & seq.

Privilegij abusus potest fieri tripliciter. Primus est abusus formalis. Secundus occasionalis. Tertius tollendo fundamentum privilegij. f. 45. nu. 257. ubi exempla. Non amittitur tamen ipso facto privilegium, sed venit privandus. f. 46. n. 258.

Privilegium merè gratuitum cum translatione juris, non potest sine causa valide revocari. 259. Bene tamen si non est cum translatione juris. f. 46. 260. Onerosum non potest revocari sine legitima causa, & restitutione illius quod pro privilegio concessum est. 261. Remuneratorium est per se irrevocabile. 263.

Privilegium contra jus commune ab inferiore concessum, non potest valide ab eo sine causa revocari. f. 46. n. 264. Bene tamen à Supremo Principe cui subest inferior. 265.

Per clausulam: *Non obstantibus quibuscunque privilegij contrariis*: non revocatur privilegium Corpori Juris infertum, nec ex contractu oneroso concessum, nec habens clausulam, ut ei derogari non possit absque speciali mentione. f. 47. n. 267. nec etiam aliquo generali Concilio concessum. 268. Clausulam sufficienter revocatur per clausulam: *sub quacunque forma concessum*. vel: *etiam si specialis mentio faciendi sit*. 269. Corpori juris infertum revocatur per aliam Legem Universalem, etiam non facta mentione Juris Communis, imò etiam per privilegium perpetuum contrarium. 270. Extra

Extra Corpus Juris positum, nunquam revocatur posteriore privilegio, nisi prioris mentio fiat; sive utrumque sit generale sive speciale. 271. Quando solum posterius est speciale, revocatur prius generale in quantum est posteriori contrarium. 272. Nunquam revocatur tacite. 273. & seq.

Si Revocatio fiat per Legem, requiritur promulgatio &c. Si privatim, non habet prius vim Revocatio, quam innotescat privilegiato. fol. 47. nu. 275.

Tomo 5.

Causæ Majores, in signum Privilegij specialis Romanae Sedi reservatae, sunt: Fidei controversias authenticè definire: Episcopos transferre, deponere, renuntiationes eorum admittere: Generale Concilium congregare: Impedimenta & Irregularitates statuere, &c. f. 10. n. 40.

Probatio.

Tomo 5.

Probatio est actus Judicialis, per quem defecto aliquo, de quo in Judicio controversia est, fides Judicij. Vel. Est offensio rei dubiae per legitimos modos Judicij faciendi in causis apud ipsum Judicem controversis. fol. 280. n. 4. Quæ definitio, an, & quo sensu conveniat Juramento, vide. n. 8. & 9.

Probatio alia est Plena, quæ nempe Judex adstringitur ad pronuntiandum pro probante: alia Semiplena, quæ non sufficit nisi concurrente alia, vel juramento suppletorio. fol. 282. n. 11.

Onus probandi incumbit illi, qui rem dubiam in Judicio affirmat in alterius adversarij præjudicium, nec habet pro se præsumptionem Juris. f. 284. n. 24.

Aliquando etiam neganti incumbit onus probandi, quando nempe præsumptio stat pro affirmante. fol. 285. n. 17. & seq. ubi casus varij referuntur, in quibus dubium esse potest, actori an reo incumbat onus probandi.

Pro exhibendis probationibus seu articulis probatorijs, debet Juxta assignare competentem terminum, attentis omnibus circumstantijs. fol. 288. num. 43.

Hæc Dilatio probatoria regulariter quidem est peremptoria, ex causa tamen potest nova dari. fol. 289. n. 44. Praxis habet, ut ultra quatuor non dentur. n. 45. Prorogari tamen, antequam terminus elabatur, non potest. n. 46.

Si causa absque culpa illius cui dilatio concessa est, extrahatur, ut probationes perficere non possit, redintegratur dilatio, & manet prima. fol. 289. n. 47. In Camera etiam redintegratur, & hæredi illius, qui intra terminum defunctus est, nova dilatio datur absque juramento. n. 48.

Etiam in Judicij summarijs assignatur terminus peremptorius, & plerumque restrictior. n. 49.

Christi. Haun. Reperit.

Si Judex assignaret sine causa secundam dilationem, non valeret. fol. 290. n. 50. Si nimium arcuasset, posset intra tempus assignatum prolongare: sed eo elapso non posset novam dilationem dare. n. 51.

Tempus dilationum est continuum, ita ut etiam feriæ computentur. n. 52.

Si terminus detur ad probandum & probatum habendum, debet probatio in termino esse absoluta Si solum ad probandum, tunc quidem hoc non requiritur, nec tamen etiam sufficit obtulisse nomina testium, & articulos probatorios, sed insuper requiritur, ut instet pro expedienda probatione, adversarium, testisque citari faciat, copias articulorum, & instrumentorum unà cum nominibus testium adversario exhiberi faciat, in termino testes producat. fol. 290. n. 53. & seq.

Minor adversus omisam probationem restituitur in integrum. n. 55. Adversus negligentiam Advocati tunc cliens restitueretur, si Advocatus non est solvendo. n. 56. Restitueretur autem solum quoad dies neglectos. eod.

In novo termino impetrato licet articulos augere, mutare, & plures etiam testes producere. fol. 290. n. 57.

Elapso termino ne breve quidem tempus moræ purgare licet, etiam si partii adversæ nil nocuum. num. 58.

Ulterior productio probationum non impeditur solâ publicatione attestationum, sed insuper requiritur, ut attestations descriptio producenti fuerit exhibita & communicata. fol. 291. n. 59. Sed neque sic univèrsim impeditur ulterior probatio. Nam 1. Potest ocularis inspectio admitti. 2. Judex ex officio potest ex æquitate admittere. 3. Reprobatis prioribus testibus, licet novis testibus priorum depositionem confirmare. 4. Quando non est timenda fraus subornationis. 5. Si testes non fuissent legitimo modo recepti, possunt & illi, & alij denuo examinari. à. n. 60. usque ad 68.

In paritate probationum reus absolvendus est ab instantia, ita ut actor possit eam apud eundem Judicem redintegrare, nec sententia transeat in rem judicatam. fol. 292. n. 69. In duplicibus Judicij pro eo pronuntiat, qui possidet. n. 70. sicut & in causis favorabilibus. eod.

Pactum de non utendo certo genere probationis, quamvis de jure sit illicitum, & contra bonos mores, juramento tamen accedente servandum est. fol. 293. n. 74.

Quando Jura dicunt, in Civilibus requiri probationes claras & liquidas, non sunt intelligenda de luce meridiana clarioribus, ut requiruntur in capitalibus, sed quæ clarè & indubitanter illud præsentent, quod Jura ad plenam probationem requirunt, & sufficere volunt. fol. 294. n. 7.

Probationes imperfectæ, quarum singule non faciunt semiplenam probationem, ne quidem cumulata faciunt plenam probationem in Criminali causa. fol. 307. n. 470.

Procurator.

Tomo 1.

Procurator falsus solutionem alterius nomine accipiens, non tenetur actione furti, si postmodum is, cujus nomine accepit, exactionem & solutionem ratam habeat. fol. 121. n. 275.

Plura de Procuratore vide, *Mandatum.*

Tomo 5.

Qui à Servitute provocat ad Libertatem, non permittitur agere per Procuratorem, bene tamen qui à Libertate vocatur ad Servitutum. fol. 155. num. 380.

Filiusfam. constituere potest Procuratorem in illis casibus, in quibus ipse agere potest. num. 381. Ab alio tamen potest Procurator constitui. eod. Minorensis non potest ad litem constituere Procuratorem in suam præjudiciali. 382.

Tutores & Procuratores non nisi post litem contestatam possunt constituere Procuratorem. n. 383. Mater gerens tutelam ne quidem actorem constituere potest. 384.

Femina non nisi pro parentibus causa cognita procurare possunt. n. 385.

Possunt plures unum eundemque Procuratorem ad litem constituere, si non sint adversarij. n. 386.

Impeditus impedimento non perpetuo, non potest cogi ut per Procuratorem se defendat, satis est si absentiam excuset, & sententia esset nulla, si Judici constaret de impedimento. scilicet, esset rescindenda. fol. 156. n. 387. & seqq. In Camera Cause non aliter agitantur quam per Procuratorem. n. 391.

Procurator ad litem Servus esse non potest. fol. 156. n. 392. Nec Clericus in causis Laicorum. fol. 157. n. 393. Nec Miles. n. 394. Nec femina regulariter nisi in rem suam, & pro parentibus causa cognita. 395. Nec accusatus de crimine. 396. Nec Minor 25. Jure Canonico, bene tamen Jure Civili, modo non sit minor 17. an. num. 398. & seqq. quamvis usu observetur Jus Canonicum. Unversum hodie Infames non admittuntur. 404. Nec denique Redemptores litium. 405.

Per constitutionem posterioris Procuratoris ad eandem causam, censetur revocatus prior. fol. 159. n. 406. Pluribus simul constitutis in solidum, ille qui prior litem contestatur, alterum excludit, alioquin simul admittendi sunt. n. 407.

In causis criminalibus capitalibus, Procurator de jure civili non nisi ad excusandum admittitur. fol. eod. n. 410. De consuetudine admittitur ad excusandum. fol. 106. n. 411. Ad defendendum admittitur in causis, in quibus poena est pecuniaria. n. 414. Denique admittitur etiam Procurator in causis famosis. fol. 161. n. 418. Acta Procuratoris falsi, non potest dominus litis post latam sententiam ratificare in suum favorem, bene tamen ante. fol. 162. n. 425.

Si procurator habet Mandatum dubium, potest excipi contra illum, nisi caveat, judicatum solvi. fol. 163. n. 432.

Procurator potest in Judicio duplici modo constitui. 1. Quando Principalis præsens coram Judice procuratorem eligit, ejusque personam confirmat cavendo de rato. 2. Si actor vel reus literas mandati offerat Judici, & ad acta redigatur.

Extra Judicium procurator ad agendum constituitur vel coram Notario & testibus, vel literis sigillo munitis. fol. 163. n. 435. & hi modi constituendi relevant Actoris procuratorem à satisfactione. fol. 164. n. 436.

Procurator Rei verò etsi mandatum habeat, de Judicato solvendo cavere debet, nisi Principalis malit. n. 437.

In Procuratoris mandato exprimenda nomina & cognomina constituentis, adversarij, & Judicis designanda causa litis, & actus ad quos procurator eligitur. fol. 164. n. 438.

In Mandato speciali, aut cum libera, non sufficeret generalitas cum addito: *etiam speciale &c.* sed saltem unus actus specificandus, qui speciale mandatum requirit. fol. eod. n. 439. ubi exempla.

Mandato inferenda est ex parte Actoris clausula de rato habendo, quidquid procurator gesserit: item annus & dies. fol. eod. n. 440.

Procurator esse ille ipse præsumitur, qui mandatum exhibet. fol. 165. n. 441.

Expressis actibus litis contestationem requirentibus, semper subintelligitur eam esse mandatum. num. 442.

Procuratoris mandatum nõ expirat morte mandantis, si iste satisdedit judicatum solvi, quia res non est amplius inregra. fol. 165. n. 444. Potest tamen ex quibusdam causis Procurator mutari & revocari. n. 449.

Solvitur etiam mandatum renuntiatione, & quidem ex certis causis etiam post litem contestatam, nec requiritur consensus adversarij. fol. 166. n. 450. & seq. ubi vide praxin Camera.

Appellationem interpositam tenetur Jure Civili prosequi Procurator, non item Jure Canonico, & hoc videtur in praxi observari. fol. 166. n. 454. & seqq. Tenetur etiam in causa Reconventionis dominum defendere. fol. 167. n. 458.

De Syndico

De Syndico, vide in proprio loco, *Syndicus.*

De Defensore, vide, *Defensor.*

De Satisfactione Procuratoris, vide, *Satisfactio.*

Præsumitur habere mandatum ad lites, 1. qui agit præsentem nec contradicente principali. 2. qui facit actum præjudicantem, v.g. solvit pro alterius debito. 3. in quem lata est sententia tanquam in procuratorem. 4. quando publicus officialis aliquid scripsit ad meam utilitatem. 5. quando agitur de modico. 6. quando in antiquo instrumento legitur mandatum. fol. 405. n. 689. 7. Exhibens scripturas crediti ad obtinendam solutionem, & probans sibi esse traditas. n. 690.

Exhibens Mandatum præsumitur esse ille, qui in mandato nominatur. n. 691.

Mandatum tandem revocatum non revocatum, quamdiu non appareat revocationis conjectura. fol. 405. n. 692. ubi referuntur.

Procurator accusatoris vel accusati quando admittatur, vide, *Accusatio.*

Prodigus.

Tomo 2.

Prodigi, postquam ei bonis interdictum est, Testamentum non valet. fol. 50. n. 226. Prius tamen factum sustinetur. eod. & fol. 53. n. 242.

Neque pro testamenti valore sufficeret, si nulla prodigalitas appareret in testamento, sicut nec in pupillo sufficit, quod malitia supplet ætatem. Valeret tamen, si à Principe restitutus esset, etiam retentis Curatoribus, quippe qui non ad valorem actus, sed ad futurum agendum adjuncti censentur. fol. 53. n. 243.

Tomo 3.

Prodigo datur bonorum administrator, quo fit, ut sine hujus auctoritate non possit valide contrahere, nec obligari alteri, sed bene alium sibi obligare. fol. 32. n. 186.

Prodigorum inhabilitas non inducitur ipso Jure & facto, supposita etiam notorietate prodigalitatibus, sed requiritur Decretum Judicis declaratorium. fol. eod. n. 187.

Proditio.

Tomo 6.

Qui proditionem malitiosam facit, secundum consuetudinem in 4. partes secandus, si femina, submergenda. Immunis est, qui criminosos defert ad Magistratum, à quo ad explorandum destinatus est. Filij proditorum sunt incapaces successione. Proditor est intestabilis. fol. 182. num. 535.

Professus.

Professi in Religione incapaces Dominij, & capacitas quasi dominij, vide, *Religio, Religiosus.*

Professus quibus debeat assignare legitimam, vide ibid.

Proiecti, & Protecti Servitus.

Tomo 1.

Est Jus proijciendi adificium extra parietes, ut non quietar in alieno. Ejus species est Protectum, nempe protensio Tecli ad arcendam pluviam à patietibus, vel ad defendendas fenestras à nimio lumine. Vocanturque *Suggrundia.* fol. 247. num. 162.

Promissio.

Tomo 3.

Promissio superaddit Pollicitationi Acceptationem, cui si verborum solemnitas legitima accedat, dicitur *Stipulatio.* fol. 64. n. 1.

Promissio est actus obligativus ex Justitia commutativa, liber, ad aliquid alteri præstandum seu faciendum, vel omittendum ex ipsius arbitrio, & sic differt à mero proposito. eod.

Actus Promissorij objectum male assignatur Res ipsa, ad quam se obligat, nec etiam bene assignatur ipsa obligatio formalis, cum hæc sit ipse actus promissorius. fol. 65. n. 2.

Ut objectum promissionis sine vitioso circulo explicetur, dicendum est, quod promittens velit, quantum in se est, oppositum rei promissæ sibi esse illicitum, displicetque supremæ legislatori eo genere displicentia, quo displicent ea quæ ex intrinseca ratione repugnant Justitiæ. fol. eod. n. 3.

Ad inducendam obligationem, non requiritur tanta libertas, quæ excludat vehementem animi affectum, dummodo maneat libertas sufficiens ad graviter peccandum. fol. eod. n. 5. & seqq. Semiplena advertentia & semidelibratio non sufficit ad valorem contractus & obligationis, ne quidem si materia sit levis, sed requiritur plena. fol. 66. num. 9.

Non solum Jure positivo, sed etiam Jure natura spectato, actus mere Internus est Insufficiens ad inducendam obligationem. fol. 67. num. 10. & seqq. etiam si voluntas interna fuisse aliquo signo externo expressa, v.g. scriptura, quæ tamen nemini innotuisset, adhuc voluntas maneret interna, & posset semper absque iniustitia revocari, quia adhuc subest pleno dominio sui suppositi. fol. 69. num. 116.

Ut promissio exterius manifestata obliget, requiritur Jure natura acceptatio promissarii: satis tamen est, si alius ejus nomine vel auctoritate acceptet. Unde & ipse Magistratus potest hujusmodi promissionem privato subdito factam acceptare, supponendo ejus voluntatem etiam ignorantis, si ita expedire videbitur. fol. 70. n. 19. Unde promittens potest ante acceptationem resiliere. Quod si Lex resiliationi resisteret, promissarius solum acquireret jus, ut alter expectet, donec deliberet, an velit acceptare. eod. & seqq.